

Recenzja

G. ASTHANA, S. C. SRIVASTAVA. 2003. **Indian *Cololejeunea*. A taxonomic study.** Bryophytorum Bibliotheca, Band 60. viii + 155 str., 1 mapa, 53 tablice, 4 tabele. Miękka opr., format 14,2 × 22,5 cm. J. Cramer in der Gebrüder Borntraeger Verlagsbuchhandlung, Berlin – Stuttgart. Cena: 70 €. ISBN 3-443-62032-9; ISSN 0258-3348 (cała seria).

Cololejeunea (Spruce) Schiffn. jest dużym rodzajem wątrobowców, liczącym około 200–250 gatunków. Ma on głównie tropikalny lub subtropikalny zasięg i tylko nieliczne gatunki przenikają do strefy umiarkowanej na północnej półkuli, np. *C. calcarea* (Libert) Schiffn., która jest typem nazwy rodzajowej *Cololejeunea*. Przedstawiciele tego rodzaju należą do najdrobniejszych i najdelikatniejszych wśród wszystkich wątrobowców i występują na różnych podłożach, głównie na korze, rzadziej na ziemi i na skałach, a w tropikach bardzo wiele gatunków ma charakter epifyliczny, najchętniej rosnąc na liściach roślin kwiatowych. Chociaż rodzajowi *Cololejeunea* poświęcono dość dużo regionalnych opracowań taksonomicznych, to nadal istnieją spore rozbieżności wśród hepatikologów odnośnie do koncepcji samego rodzaju, jego wewnętrznej klasyfikacji oraz liczby gatunków z powodu braku krytycznych opracowań dla kluczowych obszarów jego występowania. Omawiana książka jest kolejną regionalną monografią rodzaju *Cololejeunea*, poświęconą gatunkom subkontynentu indyjskiego.

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane według klasycznych wzorów dla tego typu prac. Autorzy koncentrują się na opisie i charakterystyce gatunków indyjskich i nie komentują problemów natury ogólnej związanych z systematyką badanego rodzaju. W krótkim wstępie zarysowują przegląd koncepcji i ujęć badanego rodzaju, ale nie prezentują żadnych własnych poglądów na ten temat oraz przedstawiają historię poznania gatunków *Cololejeunea* w Indiach. W tym kraju występuje 30 gatunków zaliczanych do 6 podrodzajów, spośród których 5 zostało opisanych jako nowe dla nauki, zaś 6 zostało wykreślonych z flory Indii ze względu na brak odpowiednich materiałów zielnikowych. Każdy gatunek jest szczegółowo opisany od strony morfologicznej i anatomicznej, zilustrowany dobrymi rycinami kreskowymi, a dla wielu z nich zaprezentowano zdjęcia, zresztą nie najlepszej jakości, rozmaitych cech z mikroskopu świetlnego i skaningowego. Ponadto dla wszystkich gatunków podane są informacje o zasięgu globalnym, siedlisku, wykaz badanych okazów oraz dyskusja taksonomiczna.

W części końcowej podsumowane są dane odnośnie do lokalnego rozmieszczenia geograficznego gatunków z badanego rodzaju i ich ekologii. *Cololejeunea* ma bicentryczne rozmieszczenie w Indiach. Z jednej strony ważnym centrum występowania tego rodzaju są Himalaje, skąd znanych jest 18 gatunków, z drugiej zaś strony południowy cypel Półwyspu Indyjskiego, gdzie rosną 23 gatunki. Natomiast w środkowych Indiach rodzaj ten jest prawie nieznany i tylko na jednym stanowisku została tu stwierdzona *C. latilobula* (Herzog) Tixier, gatunek mający szeroki paleotropikalny zasięg. Pod względem ekologicznym indyjskie gatunki *Cololejeunea* są w większości epifyllami. Aż 13 z nich ma charakter obligatoryjnych, a dalszych 9 fakultatywnych wątrobowców nalistnych. Tylko 1 gatunek z badanego rodzaju jest naziemny, 7 naskalnych a pozostałe rosną na korze drzew.

W sumie niniejsza monografia jest ważnym, solidnie i rzetelnie przygotowanym przyczynkiem do literatury hepatikologicznej. Można być pewnym, że znajdzie ona poczesne miejsce wśród opracowań taksonomicznych poświęconych azjatyckim wątrobowcom. – RYSZARD OCHYRA, *ul. Gotańska 15/25, 30-619 Kraków, Polska.*